

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ
ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до семінарських занять навчальної дисципліни
«Історія правоохоронних органів»
обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023. № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023. № 5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023. № 8

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 8 (протокол від 18.08.2023).

Розробники:

1. Професор кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, доктор юридичних наук, професор **Кириченко В. Є.**
2. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Зайцев Л.О.**
3. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Головко Б. Г.**

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 ХНУВС, кандидат історичних наук, доцент **Логвіненко І. А.**
2. Професор кафедри міжнародного права Харківського національного університету ім. В.М. Каразіна, доктор юридичних наук, професор **Гавриленко О. А.**

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1 Предмет, основні поняття і джерела курсу «Історія правоохоронних органів»	4	2				2	залік
Тема № 2. Правоохоронні органи держав Стародавнього світу	6		2			4	
Тема № 3. Правоохоронна діяльність періоду феодалізму	2	2					
Тема № 4. Правоохорона діяльність країн Європи і Північної Америки часів перших буржуазних революцій	8		2			6	
Тема № 5. Нормативно – правове підґрунття організації правоохоронних органів України – Гетьманщини	8	2				6	
Тема № 6. Правові засади, організація і діяльність правоохоронних органів на території українських губерній у складі Російської і Австро-Угорської імперій XIX ст	8	2				6	
Тема № 7.Правоохоронні органи на початку XX ст.	6		2			4	
Тема № 8. Історія правоохоронних органів в Україні у 1917 – 1920 рр.	10	2	2			6	
Тема № 9. Правоохоронні органи у міжвоєнний період 1921 – 1939 рр.	6	2				4	
Тема № 10. Правоохоронні органи УРСР і СРСР в роки Другої світової війни.	6		2			4	
Тема № 11. Міжнародна правоохоронна співпраця у покаранні воєнних злочинців.	8		2			6	
Тема № 12. Правоохоронні органи СРСР, УРСР, України у 50-х – 90- х рр. XX століття.	6					6	
Тема № 13. Правоохоронні органи провідних країн світу у другій половині XX – на початку XXI століття.	10	2	2			6	
Всього за семестр № 3	90	14	14	2		60	залік

3. Методичні вказівки до семінарських, практичних та лабораторних занять

Тема № 1: Історія правоохоронних органів – навчальна дисципліна.

Семінарське заняття : Предмет, основні поняття і джерела курсу «Історія правоохоронних органів».

Навчальна мета заняття: надати студенту уявлення про предмет, зміст, джерела та періодизацію дисципліни історія правоохоронних органів.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття і ознаки правоохоронної діяльності.
2. Поняття і ознаки правоохоронного органу.
3. Періодизація курсу «Історія правоохоронних органів».
4. Основні джерела і література.
5. Проблемні питання вивчення курсу.

Ключові поняття: предмет дисципліни, правоохоронний орган, правоохоронна діяльність.

Теми рефератів:

1. Історія правоохоронних органів як юридична дисципліна.
2. Формальноюридичні і загальносоціальні джерела вивчення історії правоохоронних органів.

Методичні рекомендації :

Готуючись до відповіді на перше і друге питання, студенту необхідно з'ясувати головний зміст і складові понять правоохоронна діяльність і правоохоронний орган. Особливу увагу слід звернути на зв'язок вказаних понять з державою.

Відповідаючи на третє питання, доречно пригадати загальну періодизацію всесвітньої історії, історії України, а також історії держави і права зарубіжних країн і України.

Відповідь на четверте питання передбачає знання студентами видів основних джерел права. Відповідно необхідно актуалізувати увагу на особливості джерел різних типів (сімей) права. Загальний огляд літератури має на меті засередити увагу на практичній відсутності узагальнюючих підручників і посібників і налаштуванні, у зв'язку з цим, на самостійний, творчий пошук публікацій, наукових досліджень, дисертаційних робіт тощо з окремих проблем дисципліни, що вивчається.

Серед проблемних питань курсу слід, перш за все, відмітити дискусію навколо приналежності до правоохоронних органів судових установ. Тому слід пригадати теорію розподілу влад, а також ознайомитись з відповідними нормативно-правовими актами, що визначають місце суду серед інших державних органів.

Література:

Основна:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України : від 23.12.1993 р., № 3781 // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 11. Ст. 50.
2. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
3. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.
4. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.

Додаткова:

5. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.
6. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 1: 3 найдавніших часів до початку XX ст. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2010. 472 с.

Тема № 2 Історія правоохоронних органів в епоху Стародавнього Світу.

Семінарське заняття: Історія правоохоронних органів в епоху Стародавнього Світу.

Навчальна мета заняття: вивчити джерельну базу, становлення правоохоронної функції, дослідити перші спроби спеціалізації і становлення правоохоронних органів.

Кількість годин 2 години

Навчальні питання:

1. Виникнення і реалізація правоохоронної функції в країнах Стародавнього Сходу.
2. Правоохоронні органи в античній Греції. Розробка правових і ідеологічних засад та реалізація правоохоронної функції в античному Римі.

3. Правоохоронна діяльність на території держав Північного Причорномор'я.

Ключові поняття: правоохоронна функція, судоустрій і судочинство, магістратури і магістрати, геліея, сенат.

Теми рефератів:

1. Перші спроби відокремлення правоохоронної діяльності.
2. Джерела вивчення правоохоронних органів в античному світі
3. Правоохоронна і правозахисна діяльність у Стародавньому Вавілоні.
4. Антична філософська думка про необхідність правоохоронної функції держави.
5. Головні напрями діяльності правоохоронних органів у державах Північного Причорномор'я.

Методичні рекомендації

Вивчаючи перше питання, необхідно на підставі законів Хаммурапі, Ману, Артхашастри тощо визначити необхідність виникнення правоохоронної функції та її основний зміст на Стародавньому Сході.

Відповідь на друге питання передбачає усвідомлення поступового створення правоохоронних органів у різних царинах – податковій, правозахисній, фінансовій тощо в часи становлення і існування держав античного світу.

Відповідь на третє питання дає можливість зосередитись на особливостях правоохоронної діяльності і організації правоохоронної справи у містах – державах Північного Причорномор'я.

Література:

Основна:

1. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.
2. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. Том I: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т. К.: Ін Юре, 1998. 504 с.

Додаткова:

1. Гавриленко О.А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права. Харків: Парус, 2006. 352 с.
2. Теличкін І.О. Генезис злочинності у сфері службової діяльності на прикладі поліції Стародавнього Єгипту// Форум права. 2012. № 1. С. 944 – 952.

Тема № 3 Правоохоронна діяльність періоду феодалізму».

Семінарське заняття Правоохоронна діяльність періоду феодалізму.

Навчальна мета заняття: на підставі аналізу окремих положень найпомітніших правових збірок вивчити особливості становлення і

функціонування правоохоронних органів в Україні і провідних європейських країнах.

Кількість годин 2 години

Навчальні питання:

1. «Руська правда», «Салічна правда» і інші джерела про організацію правоохоронної діяльності.
2. Перші поліцейські формування у країнах Європи.
3. Правоохоронна діяльність на українських землях у період розвиненого феодалізму.

Ключові поняття: варварські правди, звичаї, звичаєве право, капітуляції, комісари, графи, сацбарони.

Теми рефератів:

1. Правоохоронні органи у Київській Русі.
2. Правоохоронна діяльність у варварських правдах: загальне і особливе
3. Організація адвокатської діяльності на українських землях.
4. Литовські статuti про правоохоронну діяльність.

Методичні рекомендації:

Відповідь на перше питання передбачає вивчення найвідоміших варварських правд на предмет регламентування правоохоронної функції і становлення окремих правоохоронних підрозділів.

Опрацьовуючи друге питання, необхідно звернути увагу на генезу провідної правоохоронної інституції – поліції, висвітлити її структуру, особливості організації в різних європейських країнах.

Третє питання присвячене вивченню особливостей організацій правоохоронної діяльності в часи іноземного панування в Україні у XIV – XVII століттях. Доречно проаналізувати поєднання власного і литовсько-польського досвіду у створенні правоохоронних формувань.

Література:

Основна:

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
2. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.
3. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.

Додаткова:

1. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.
2. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні. К.: МАУП, 2010.
3. Сухонос В.В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і

- сучасність. Суми, 2014. 348 с.
4. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 1: 3 найдавніших часів до початку XX ст. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2010. 472 с.
 5. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. Том I: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т. К.: Ін Юре, 1998. 504 с.

Тема № 4 Правоохорона діяльність країн Європи і Північної Америки часів перших буржуазних революцій.

Семінарське заняття: Правоохорона діяльність країн Європи і Північної Америки часів перших буржуазних революцій.

Навчальна мета заняття: вивчити загальносоціальні і формальноюридичні джерела, які регламентували створення і діяльність правоохоронних органів у провідних державах світу під час перших буржуазних революцій.

Кількість годин 4 години

Навчальні питання:

1. Нормативні і теоретико-правові основи створення професійних правоохоронних органів.
2. Правоохоронна система Англії. Роль і місце поліції.
3. Федеральні і місцеві правоохоронні органи США.
4. Структура правоохоронних органів Франції.
5. Конституція Німеччини 1871 р. про організацію правоохоронної діяльності.

Ключові поняття: поліція, ідеологія поліцейської організації і діяльності.

Теми рефератів:

1. Джерела вивчення правоохоронних органів в європейських країнах часів перших буржуазних революцій.
2. Джерела вивчення правоохоронних органів в США часів війни за незалежність.
3. Загальне і особливе у створенні правоохоронних органів європейських країн і США.
4. Особливості правоохоронної системи США.
5. Структура і основні напрями діяльності поліції Англії.
6. Виникнення професійної прокуратури і адвокатури у Франції.
7. Правоохоронна система Німеччини у XIX столітті.

Методичні рекомендації:

При відповіді на перше питання необхідно розкрити ідеологічні, філософські погляди, які були покладені в основу правоохоронної діяльності. Для цього слід згадати провідні декларації, нормативно-правові збірки, що були створені під час буржуазних революцій.

У другому питанні слід розглянути особливості формування і діяльності . правоохоронної системи Англії, визначити особливості функціонування і структуру поліції.

Третє питання присвячене розкриттю особливостей створення правоохоронної системи США. Необхідно приділити увагу головним особливостям правоохоронної діяльності США, які полягають у розмежуванні загальнофедеральних органів і таких, що функціонують у межах окремих штатів.

Четверте і п'яте питання присв'чені з'ясуванню структури і головних напрямів діяльності правоохоронних структур у Франції і Німеччині. Доречно звернути увагу на відмінності у правоохоронних системах двох європейських країн, які викликані різницею у формах державного устрою.

Література:

Основна:

1. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.
2. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. Том I: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т. К.: Ін Юре, 2010. 504 с.

Додаткова:

3. Бондаренко О.С Литвиненко Т.О. Історичний розвиток правоохоронних органів: досвід США, Великобританії// *Молодий вчений*. 2018. № 10. С. 216 – 222.
4. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.
5. Проневіч О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України порівняльно-правовий аналіз: монографія. – Харків : Ніка Нова, 2011. 509 с.

Тема № 5 Нормативно – правове підґрунття організації правоохоронних органів України – Гетьманщини.

Семінарське заняття : Нормативно – правове підґрунття організації правоохоронних органів України – Гетьманщини».

Навчальна мета заняття: вивчити загальносоціальні і формальноюридичні джерела, які регламентували створення і діяльність правоохоронних органів в Україні періоду національно-визвольної революції.

Кількість годин 2 години

Навчальні питання:

1. Гетьманські статті про правоохоронну діяльність.
2. Конституція Пилипа Орлика про підстави існування і діяльності правоохоронної системи.
3. «Права, за якими судиться малоросійський народ» про особливості правоохоронної діяльності.

Ключові поняття: гетьман, гетьманські статті, універсали, генеральна старшина.

Теми рефератів:

1. Правоохоронні органи в Україні другої половини XVII століття.
2. Судоустрій і судочинство в Україні-Гетьманщині.
3. Правозастосовча діяльність в Україні у другій половині XVII – на початку XVIII століття.
4. Організація судової влади в Україні на початку XVIII століття.
5. Органи захисту правопорядку за «Правами, за якими судиться малоросійський народ».

Методичні рекомендації:

Відповідаючи на перше питання, необхідно розглянути угоди між українськими гетьманами і російськими царями у другій половині XVII століття, основну увагу приділити ставленню до можливостей української влади на організацію правоохоронної діяльності.

Друге питання присв'ячене вивченню першої української конституції 1710 року у частині регламентації створення правоохоронної системи, її окремих підрозділів.

Готуючись до відповіді на третє питання слід ознайомитись з історією створення, причинами появи видатної пам'ятки українського права «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. Головну увагу необхідно звернути на ставлення розробників кодексу до правоохоронної діяльності, її завдань, особливостей правоохоронної системи, компетенції окремих правоохоронних підрозділів.

Література:

Основна:

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
2. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.

Додаткова:

4. Адвокатура України. Історія і сучасність// Матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ, 2013. 154 с.
5. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Поліція в Україні: історико-правове дослідження (початок ХУІІІ ст. – 1917 р.): Х.:Золота миля, 2012. 616 с.
6. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2003. 236 с.

Тема № 6 Правові засади, організація і діяльність правоохоронних органів на території українських губерній у складі Російської і Австро-Угорської імперій XIX ст..

Семінарське заняття Правові засади, організація і діяльність правоохоронних органів на території українських губерній у складі Російської і Австро-Угорської імперій XIX ст.

Навчальна мета заняття: визначити джерела створення і функціонування, основні підрозділи і напрями діяльності правоохоронної системи на українських землях у складі Російської і Австро-Угорської імперій.

Кількість годин 2 години

Навчальні питання:

1. Поліція і інші правоохоронні органи на початку XIX ст.
2. Нормативні засади діяльності правоохоронних органів.
3. Причини і основні положення поліцейської реформи 1862 р.
4. Особливості організації і основні напрями діяльності правоохоронних органів внаслідок буржуазних реформ.

Ключові поняття: поліцейська реформа, судова реформа, реформа прокуратури, присяжні засідателі, адвокатура.

Теми рефератів:

1. Організація і компетенція поліції на початку XIX століття.
2. Поліція Австро-Угорщини наприкінці XIX століття.
3. Прокуратура в Україні у XIX столітті.
4. Зміни в організації і основних напрямках діяльності адвокатури в Україні протягом XIX століття.
5. Мирова юстиція за реформою 1864 р.
6. Контрреформи другої половини XIX століття і їх значення для правоохоронної системи.

Методичні рекомендації:

При відповіді на перше питання необхідно проаналізувати структуру і компетенцію правоохоронних органів, зокрема, поліції на початку XIX століття, з'ясувати головні недоліки правоохоронної системи, що обумовили проведення радикальних реформ.

Друге питання передбачає вивчення основних нормативно-правових актів, які визначали основні напрями діяльності поліції, прокуратури, адвокатури тощо у XIX столітті.

Відповідь на третє питання дозволить визначити причини і зміст поліцейської реформи, яка дозволила розвантажити поліцію від виконання невластивих функцій і зосередити її увагу на протидії злочинності, підтриманні правопорядку тощо.

Четверте питання присв'ячене з'ясуванню найпринциповіших змін у структурі, організації і діяльності різних інститутів правоохоронної системи

внаслідок буржуазних реформ. Доречно також порівняти наслідки буржуазних реформ в Російській і Австро-Угорській імперіях щодо оптимізації діяльності правоохоронних органів.

Література:

Основна:

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
2. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.

Додаткова:

4. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Поліція в Україні: історико-правове дослідження (початок ХУІІІ ст. – 1917 р.): Х.:Золота миля, 2012. 616 с.
5. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.

Тема № 7. Правоохоронні органи на початку ХХ ст.

Семінарське заняття : Правоохоронні органи на початку ХХ ст.

Навчальна мета заняття: сформувати уявлення про правові засади, структуру і основні напрями діяльності правоохоронних органів на початку ХХ століття.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Інтернаціоналізація правоохоронної діяльності у провідних країнах світу.
2. Модернізація правоохоронної структури в українських губерніях у складі Російської імперії (1914 – 1917 рр.). Правоохоронні органи періоду Тимчасового Уряду.

Ключові поняття: уніфікація правоохоронної діяльності, військова юстиція, військово-польові суди.

Теми рефератів:

1. Міжнародна злочинність, як поштовх до інтернаціоналізації правоохоронної діяльності.
2. Перші спроби створення міжнародних поліцейських організацій.
3. Нормативно-правові акти Тимчасового уряду про реформування правоохоронної системи.
4. Міліція Тимчасового уряду: створення, кадрова політика, діяльність.

Методичні рекомендації:

Готуючись до відповіді на перше питання, студенту необхідно з'ясувати причини, що викликали необхідність об'єднання зусиль правоохоронних

органів у притистоянні зі злочинністю. Доцільно проаналізувати правові засади створення і компетенцію міжнародних правоохоронних і правозахисних установ.

Відповідаючи на друге питання, доречно пригадати особливості історико-правового розвитку українських земель в умовах Першої світової війни і визначити, як організація і діяльність правоохоронних органів реагувала на виклики часу.

Відповідь на третє питання передбачає вивчення постанов і розпоряджень Тимчасового уряду щодо реформування правоохоронної системи Росії. Особливу увагу слід звернути на спроби лібералізації і демократизації діяльності загальної і політичної поліції, судоустрою і судочинства.

Література:

Основна:

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
2. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.

Додаткова:

4. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Поліція в Україні: історико-правове дослідження (початок ХУІІІ ст. – 1917 р.): Х.:Золота миля, 2012. 616 с.
5. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Становлення та розвиток міліції в Україні. Харків, 2015. 498 с.
6. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.
7. Клочков В.Г. Історія прокуратури України. К., 2002.
8. Сухонос В.В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і сучасність. Суми, 2014. 348 с.

Тема 8. Історія правоохоронних органів в Україні у 1917 – 1920 рр.

Семінарське заняття: Історія правоохоронних органів в Україні у 1917 – 1920 рр.

Навчальна мета заняття: на підставі нормативно-правових актів, що були прийняті у 1917 – 1921 рр. дослідити динаміку змін організації і діяльності правоохоронної системи.

Кількість годин 4 години.

Навчальні питання:

1. Правові засади і основні напрями діяльності правоохоронних органів часів УНР Центральної Ради. Створення і діяльність загонів Вільного козацтва.
2. Правові засади реформування правоохоронних органів періоду гетьманату П. Скоропадського. Державна Варта – склад, компетенція, діяльність.

3. Історія правоохоронної діяльності доби Директорії і ЗУНР.
4. Нормативно-правове регулювання діяльності радянських правоохоронних органів.
5. Надзвичайні правоохоронні органи Радянської влади.

Ключові поняття: універсал, Тимчасовий уряд, Державна Варта, декрет, ЧК, трибунал.

Теми рефератів:

1. «Вільне козацтво», як реакція на непослідовну правоохоронну політику.
2. Судові реформи гетьмана П.Скоропадського.
3. Нормативно-правові засади правоохоронної діяльності радянської влади.
4. Суд, адвокатура і прокуратура в Україні часів Центральної Ради.
5. Правоохоронні формування УНР часів Директорії.
6. Створення революційних трибуналів: склад, компетенція, діяльність.
7. ВУЧК і інші репресивні органи 1917 – 1920 рр. в УСРР.

Методичні рекомендації:

Вивчаючи перше питання, необхідно на підставі універсалів, Конституції УНР і інших нормативно-правових актів усвідомити основний напрям правоохоронної політики Центральної Ради.

Відповідь на друге питання передбачає принципове інше, у порівнянні з Центральною Радою, ставлення до правоохоронної діяльності. Першочергову увагу слід приділити судовій реформі гетьмана П. Скоропадського і створенню Державної Варти.

Відповідь на третє питання дає можливість зосередитись на особливостях правоохоронної діяльності Директорії (другої УНР) і ЗУНР, з'ясувати головні здобутки і недоліки окремих інститутів держави щодо забезпечення законності, правопорядку, захисту прав фізичних і юридичних осіб.

Четверте питання присв'ячене вивченню ключових положень, що характеризують ставлення радянської влади до правоохоронної діяльності. Логічно головну увагу приділити створенню і діяльності підрозділів щодо захисту правопорядку, державної власності.

П'яте питання зосереджує увагу на створенні надзвичайних правоохоронних органів радянської влади, які були покликані захищати державу і її інтереси від злочинних зазіхань. Доцільно підкреслити надмірно репресивний характер діяльності, вільне тлумачення нормативно-правових актів, домінування класового підходу щодо визначення небезпеки правопорушень, а отже і заходів попередження і покарання.

Література:

Основна:

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
2. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків:

Майдан, 2018. 640 с.

Додаткова:

4. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Поліція в Україні: історико-правове дослідження (початок ХУІІІ ст. – 1917 р.): Х.:Золота миля, 2012. 616 с.
5. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.
6. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні. К.: МАУП, 2010.
7. Сухонос В.В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і сучасність. Суми, 2014. 348 с.

Тема № 9. Правоохоронні органи у міжвоєнний період 1921 – 1939 рр.

Семінарське заняття: Правоохоронні органи у міжвоєнний період 1921 – 1939 рр.

Навчальна мета заняття: створити уявлення про загальне і особливе під час реформування правоохоронних систем провідних світових держав у період між світовими війнами.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Організація і діяльність правоохоронних систем провідних світових держав у міжвоєнний період (США, Німеччина, Франція, Великобританія).
2. Правоохоронні органи СРСР і УСРР у 20-ті рр.: нормативно-правове оформлення, структура, основні напрями діяльності.
3. Негативні зміни в організації радянської правоохоронної системи в умовах формування тоталітарного режиму.

Ключові поняття: союзні і союзно-республіканські органи влади, позасудова репресія, особливі наради, ДПУ, НКВД.

Теми рефератів:

1. Поліція Великої Британії і США у 1921 – 1939 рр.
2. Основні підрозділи правоохоронної системи нацистської Німеччини.
3. Особливі наради і інші позасудові органи: організація, склад, діяльність.
4. Поліція континентальної Європи у 1921 – 1939 рр.
5. Посилення негативних явищ у діяльності правоохоронних органів СРСР і УСРР у 1921 – 1939 рр.

Методичні вказівки:

При розгляді першого питання доцільно звернути увагу на підпорядкованість правоохоронних органів, контроль за їх діяльністю з боку представницьких органів влади і суспільства в цілому.

Друге питання присвячене вивченню нормативних засад, переліку і компетенції правоохоронних органів СРСР і УСРР у 20-х рр. Слід більш ретельно

проаналізувати нові явища – спеціалізацію правоохоронних інститутів внаслідок ускладнення задач економічного і політичного розвитку в радянській державі.

Відповідь на третє питання повинна містити аналіз наростання негативних проявів в правоохоронній практиці СРСР. Політичні процеси, переслідування опонентів, створення позасудових репресивних органів, участь в масштабних політичних репресіях, нехтування вимогами законів, навіть радянських, - всі ці явища потребуватимуть критичної оцінки студентів.

Література:

Основна:

1. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.
2. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. – Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 2: Лютий 1917 р. – 1996 р. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 728 с.

Додаткова:

4. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2003. 236 с.
- 5 Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.

Тема № 10. Правоохоронні органи УРСР і СРСР в роки Другої світової війни.

Семінарське заняття: Правоохоронні органи УРСР і СРСР в роки Другої світової війни.

Навчальна мета заняття: вивчити організацію і особливості діяльності правоохоронних органів радянської влади, руху опору і окупаційної адміністрації на території УРСР.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Реорганізація правоохоронних органів в умовах воєнного часу 1941-1946. Основні напрями діяльності радянської міліції, прокуратури і інших правоохоронних органів.
2. Правоохоронні органи ОУН-УПА.
3. Спроби створення правоохоронної системи окупаційною адміністрацією.

Ключові поняття: воєнний стан, воєнізація правоохоронної діяльності, трибунали, облога, рух опору.

Теми рефератів:

1. Нормативне-правове закріплення режиму воєнного стану.
2. Організація правоохоронної діяльності на окупованій території УРСР.
3. Суд, адвокатура і прокуратура в УРСР часів Другої світової війни.

4. СБ ОУН: створення і діяльність. Сучасні оцінки.
5. Спроби нацистів щодо підтримки «нового порядку». Ставлення сучасної історіографії.

Методичні рекомендації:

Відповідь на перше питання передбачає вивчення нормативно-правових актів, що регламентували преведення правоохоронної системи на воєнний лад. Необхідно також дослідити мілітаризацію діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану.

Друге питання надає можливість проаналізувати діяльність ОУН-УПА у напрямі створення правоохоронних формувань, у першу чергу, Служби безпеки, їх компетенцію і особливості функціонування.

Готуючись до відповіді на третє питання, слід визначити особливості організації нацистського режиму на тимчасово окупованій території УРСР. Доцільно розглянути основні «правоохоронні» підрозділи окупантів, їх організацію і діяльність щодо підтримання правопорядку.

Література:

Основна:

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Становлення та розвиток міліції в Україні. Харків, 2015. 498 с.
2. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.

Додаткова:

4. Бандурка О.М., Греченко В.А. Міліція в Україні в період посилення тоталітарного режиму (1931 – 1941): історико-правове дослідження. Харків: Золота миля, 2020. 444 с.
5. Ключков В.Г. Історія прокуратури України. К., 2012.
6. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні. К.: МАУП, 2010.
7. Сухонос В.В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і сучасність. Суми, 2014. 348 с.

Тема № 11. Міжнародна правоохоронна співпраця у покаранні воєнних злочинців.

Семінарське заняття: Міжнародна правоохоронна співпраця у покаранні воєнних злочинців.

Навчальна мета заняття: вивчити підготовку і проведення міжнародних трибуналів щодо покарання нацистів, а також з'ясувати особливості сучасного ставлення до притягнення їх до відповідальності.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Нюрнберзький і Токійський трибунали про засудження нацизму.
2. Харківський процес над нацистськими злочинцями (грудень 1943 р.)

3. Організація співпраці у затриманні і засудженні воєнних злочинців. Діяльність Центру Сімона Візенталя. Справа А.Ейхмана.

Ключові поняття: міжнародний трибунал, неминучість покарання, нацистські злочинці, колаборанти.

Теми рефератів:

1. Ставлення учасників антинацистської коаліції до покарання воєнних злочинців.
2. Особливості визнання нацистських злочинів Нюрнберзьким трибуналом.
3. Токійський процес над воєнними злочинцями.
4. Організація і діяльність сучасних центрів пошуку і покарання злочинців. Сучасна правова думка щодо відповідальності нацистів

Методичні рекомендації:

Готуючись до першого питання, необхідно з'ясувати основні етапи підготовки міжнародних трибуналів, опанувати думки і наміри учасників антигітлерівської коаліції. Доцільно ретельно вивчити матеріали вироку Нюрнберзького трибуналу і сучасні оцінки його наслідків.

Друге питання присвячене першому процесу над нацистами у м.Харків. Аналіз матеріалів процесу надає можливість зануритись в атмосферу грудня 1943 р. і усвідомити основні проблеми, що постали перед правосуддям щодо покарання нацистів і їх колаборантів.

Відповідь на третє питання має на меті вичити сучасний стан проблеми покарання нацизму і його наслідків, пригадати справу А. Ейхмана, як одного з найвідоміших злочинців III Рейху.

Література:

Основна:

1. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2003. 236 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.

Додаткова:

4. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.
5. Проневич О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України порівняльно-правовий аналіз: монографія. – Харків : Ніка Нова, 2011. 509 с.

Тема 12. Історія правоохоронних органів УРСР і СРСР у 50-х – на початку 90-х рр.

Семінарське заняття: Правоохоронні органи СРСР, УРСР, України у 50-х – 90-х рр. XX століття.

Навчальна мета заняття: усвідомити зміни у організації і діяльності правоохоронної системи у зв'язку зі спробами реформування державного режиму, а також у перші роки незалежності.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Спроби десталінізації правоохоронної діяльності(міліція, прокуратура).
2. Правоохоронна система 60-х – 90-х рр.(міліція, прокуратура, адвокатура, СБУ).

Ключові поняття: десталінізація, міністерства, ОГП, КДБ, друга кодифікація права.

Теми рефератів:

1. Перші спроби десталінізації радянської правоохоронної системи у 50-х – 60-х рр.о
2. Міліція УРСР у 50-х – 80-х рр. XX століття.
3. Основні напрями реформування прокуратури СРСР і УРСР другої половини XX століття.
4. Декларація про державний суверенітет і Конституція про сутність правоохоронної діяльності.

Методичні рекомендації:

Відповідь на перше питання має на меті усвідомлення взаємозв'язку між спробами десталінізації, демократизації радянської держави у 50-х рр. і намірами демократизувати правоохоронну систему. Слід пригадати найбільш показові у цьому відношенні зміни у кримінальному, адміністративному і процесуальному кодексах, прагнення реформувати організацію, структуру і діяльність правоохоронної системи. Слід замислитись над причинами суттєвих прорахунків і відвертих невдач цієї політики.

Друге питання присвячене вивченню правоохоронної діяльності в умовах часткового неосталінізму 60-х – 80-х рр., наростання кризових явищ радянського ладу і перших кроків існування незалежної держави Україна.

Література:

Основна:

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України. 1991. №38. Ст. 502.
3. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради України. 1990. – №31. Ст. 429.
4. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Становлення та розвиток міліції в Україні. Харків, 2015. 498 с.
5. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.

6. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. – Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 2: Лютий 1917 р. – 1996 р. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 728 с.
7. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2003. 236 с.

Додаткова:

8. Адвокатура України. Історія і сучасність// Матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ, 2013. 154 с.
10. Критерієм істини є досвід. Літопис Експертної служби Харківщини. – Харків, 2010. 280 с.
11. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні. К.: МАУП, 2010.
12. Сухонос В.В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і сучасність. Суми, 2014. 348 с.

Тема 13. Правоохоронні органи провідних країн світу у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття.

Семінарське заняття: Правоохоронні органи провідних країн світу у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття.

Навчальна мета заняття: з'ясувати головні особливості структури і функціонування правоохоронних систем у провідних країнах Європи та США у новітній час.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Правоохоронні органи Франції, Німеччини, Російської Федерації у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття.
2. Правоохоронні органи США і Великої Британії у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття.

Ключові поняття: вплив романо-германського і англо-американського права на правоохоронну діяльність, ЦРУ, ФБР, Скотленд Ярд.

Теми рефератів:

1. Правоохоронна система в країнах романо-германської правової сім'ї.
2. Правоохоронна система в країнах англо-американської правової сім'ї.
3. Судоустрій і судочинство романо-германської правової сім'ї.
4. Судоустрій і судочинство романо-германської правової сім'ї.
5. Організація поліцейської діяльності в країнах Європи.
6. Органи охорони правопорядку США

Методичні вказівки:

Готуючись до відповіді на перше питання, необхідно розібратись, які зміни відбулись у організації і функціонуванні правоохоронних систем європейських країн після закінчення Другої світової війни. Доцільно залучити до підготовки тексти конституцій і інші відповідні нормативні матеріали, які допоможуть

усвідомити місце правоохоронних органів серед інших державних інституцій, а також порівняти їх компетенцію.

Друге питання передбачає аналіз аналогічних процесів у правоохоронних системах США і Великобританії. Виявляється доцільним звернути першочергову увагу на структуру і діяльність правозахисних органів цих країн, з'ясувати загальне і особливе в їх організації і діяльності.

Література:

Основна:

1. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2003. 236 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.

Додаткова:

4. Бандурка О. М. Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції: Науково практичний посібник. Харків: Основа, 2003.
5. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.
6. Проневич О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України порівняльно-правовий аналіз: монографія. – Харків: Ніка Нова, 2011. 509 с.

Тема 13. Правоохоронні органи провідних країн світу у другій половині XX – на початку XXI століття.

Семінарське заняття: Міжнародні правоохоронні органи у другій половині XX – на початку XXI століття.

Навчальна мета заняття: ознайомитись з найбільш відомими міжнародними судовими і правоохоронними організаціями, визначити участь в її роботі відповідних українських інституцій.

Кількість годин 2 години.

Навчальні питання:

1. Міжнародні судові органи (Міжнародний суд ООН, Європейський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд).
2. Інтерпол і Європол, організація і діяльність.

Ключові поняття: міжнародна правоохоронна інтеграція, міжнародні судові установи, захист прав людини, інтеграція поліцейської діяльності.

Теми рефератів:

1. Проблеми організації співпраці міжнародного співтовариства у галузі судочинства.
2. Основні етапи створення міжнародних поліцейських організацій
3. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р.
4. Інтерпол і Україна.
5. Європол: угода про створення, діяльність, значення.

Методичні рекомендації:

Перше питання передбачає вивчення основних статутних документів, які визначили необхідність створення, структуру і діяльність міжнародних судових установ. Слід докладно розібратися в функціях і компетенції кожної інстанції.

Готуючись до відповіді на друге питання, необхідно пригадати причини, що призвели до необхідності інтеграції міжнародної правоохоронної діяльності, звернути увагу на основні етапи створення міжнародних поліцейських організацій. Особливу увагу слід звернути на участь українського МВС у роботі Інтерполу і Європолу, розібратися з діяльністю вітчизняних агенцій, уявити особливості міжнародної поліцейської співпраці.

Література:

Основна:

1. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2003. 236 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.
3. Про Національне центральне бюро Інтерполу. Постанова Кабінету Міністрів України № 220 від 25 березня 1993 року.

Додаткова:

5. Бандурка О. М. Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції: Науково практичний посібник. Харків: Основа, 2013.
6. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.
7. Проневич О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України порівняльно-правовий аналіз: монографія. – Харків: Ніка Нова, 2011. 509 с.

4. Інформаційне та методичне забезпечення

4.1. Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України. 1991. №38. Ст. 502.
3. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради України. 1990. – №31. Ст. 429.
4. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України : від 23.12.1993 р., № 3781 // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 11. Ст. 50.

5. Про Національне центральне бюро Інтерполу. Постанова Кабінету Міністрів України № 220 від 25 березня 1993 року.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
7. Про нотаріат: Закон України від 2.09.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 39. Ст. 241.
8. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради. 2014. № 2-3. Ст. 12.
9. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.
10. Бандурка О.М., Греченко В.А., Сокурєнко В. В. Органи охорони правопорядку та суду на теренах України: від Київської Русі до Української революції 1917 р. (історико-правове дослідження). Харків: Майдан, 2021. 502 с.
11. Історія держави і права України: підруч. За ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 640 с.
12. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу. Кіровоград, 2013. 236 с.
13. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 596 с.
14. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 1: З найдавніших часів до початку ХХ ст. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 472 с.
15. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. – Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 2: Лютий 1917 р. – 1996 р. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 728 с.
16. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. Том І: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т. К.: Ін Юре, 1998. – 504 с.
17. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. Том ІІ: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т. К.: Ін Юре. 1998. 608 с.

Допоміжна:

18. Адвокатура України. Історія і сучасність// Матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ, 2013. 154 с.
19. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Поліція в Україні: історико-правове дослідження (початок ХУІІІ ст. – 1917 р.): Х.: Золота миля, 2012. 616 с.
20. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Становлення та розвиток міліції в Україні. Харків, 2015. 498 с.
21. Бандурка О.М., Греченко В.А. Міліція в Україні в період посилення тоталітарного режиму (1931 – 1941): історико-правове дослідження. Харків: Золота миля, 2020. 444 с.

22. Бандурка О. М. Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції: Науково практичний посібник. Харків: Основа, 2013.
23. Бараннік Р. В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України. Навчальний посібник. К.: Дакор, КНТ, 2018.
24. Гавриленко О.А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права. Харків: Парус, 2016. 352 с.
25. Клочков В.Г. Історія прокуратури України. К., 2012.
26. Косюта М. Прокурорська система України в умовах демократичного суспільства. Одеса, 2002.
27. Крітерієм істини є досвід. Літопис Експертної служби Харківщини. – Харків, 2010. 280 с.
28. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. Т. I. Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. – 1232 с.; 2005. Т. II. Права людини у контексті поліцейської діяльності. – 1224 с.; 2006. Т. III. Поліцейський менеджмент історія та сучасність – 1192 с.; К.: Атіка, 2007. 968 с. Т. IV. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі засади поліцейської діяльності; 2009. – 1008 с. Т. V. Кримінально-процесуальна та криміналістична діяльність поліцейських організацій; 2010. Т. VI. Розвідувальна діяльність поліції. 1100 с. С. 478; 2011. Т. VII. Адміністративно-правове забезпечення поліцейської діяльності. 1120 с.; Т. VIII «Інформаційно-аналітична, освітня та наукова діяльність, психологічні засади поліцейської служби; міжнародне співробітництво».
29. Проневіч О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України порівняльно-правовий аналіз: монографія. – Харків : Ніка Нова, 2011. 509 с.
30. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні. К.: МАУП, 2010.
31. Сухонос В.В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і сучасність. Суми, 2014. 348 с.
32. Теличкін І.О. Генезис злочинності у сфері службової діяльності на прикладі поліції Стародавнього Єгипту// Форум права. 2012. № 1. С. 944 – 952.
33. http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50368/5/Sukhonos_Orhanizatsiia_i_diialnist_prokuratur.pdf

4.2. Інформаційне та методичне забезпечення

1. Всеукраїнська електронна бібліотека - <http://youalib.com/>
2. Електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/e-resources>
3. Інтернет-видання "Юриспруденція On-line" - <http://www.lawyer.org.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України - <http://nplu.org/>
5. <https://echo.msk.ru/blog/openlist/2247572-echo/> (Большой террор 1937 - 1938)